

Българската генеалогична мисъл извървя сложен и труден път. Ако допреди десетина години трябваше да потърсим проекцията на европейския модел – като развитие на теорията и изследователската практика върху родната история, отговорът не можеше да бъде съвсем утвърдителен. Колкото и условности да направим, колкото и обективни, и субективни причини да открием, колкото и относителен да е изводът – ние сме изоставали в миналите столетия, доскоро сме били изолирани, доста неинформирани за генеалогичните методологични и приложните постижения. През 50-те години на XX в. комунистическият мироглед дори е отхвърлял генеалогията като "буржоазна наука". В класическия ѝ вид тя не присъстваше и в академичните изследвания. Абстрахирайки се обаче от многовековната западноевропейска традиция, ние също имаме свой принос във фонда от генеалогични знания.

Началото е "Именник на българските ханове" - първият подобен ръкописен паметник, съхранен от историческите превратности на съдбата. Той носи информация за българските династични родове, чиито потомци са управлявали от II в. (когато прабългарите са в състава на хунската държава) до VIII век. Колкото и да се спори в науката за датирането на "Именника", то все пак е в границите на VII-VIII век и за наша гордост може да се сравним с чешкото родописно начало – "Хрониката на Свети Козма", съставена през XV век.

Съхранени са не малък брой епиграфски и писмени паметници, които са увековечили имената на български владетели и представители на аристокрацията. През XV в. България попада под османска власт и феодалните и неблагоприятните родове са подложени на унищожение. Изгубени или унищожени са и много паметници на българската книжовност от Първото и Второто българско царство, сред които със сигурност може да се предполага, че е имало и аристократични родословия. Но социалната мотивация да се запази родовата памет продължава в периода на петвековната бездържавност чрез родови разкази и предания, с ренесансовия опит на революционера и ерудита Георги С. Раковски за генеалогията на Асеневци, с описанията на поп Пунчо, семейните хроники на поп Йовчо Попниколов, Дойно Граматик и други откъслечни родоописания, които строителите на новата българска култура са събирали и обнародвали в "Сборник за народни умотворения, наука и книжнина" и "Периодическо списание на Българското книжовно дружество".

Следосвобожденска България тръгва по самостоятелен политически, икономически и духовен път на развитие. В националната историопис се утвърждават имената на Васил Н. Златарски, Петър Мутафчиев, Йордан Иванов, Петър Ников, по-късно на Иван Дуйчев и други. Те правят забележителни проучвания върху средновековната ни

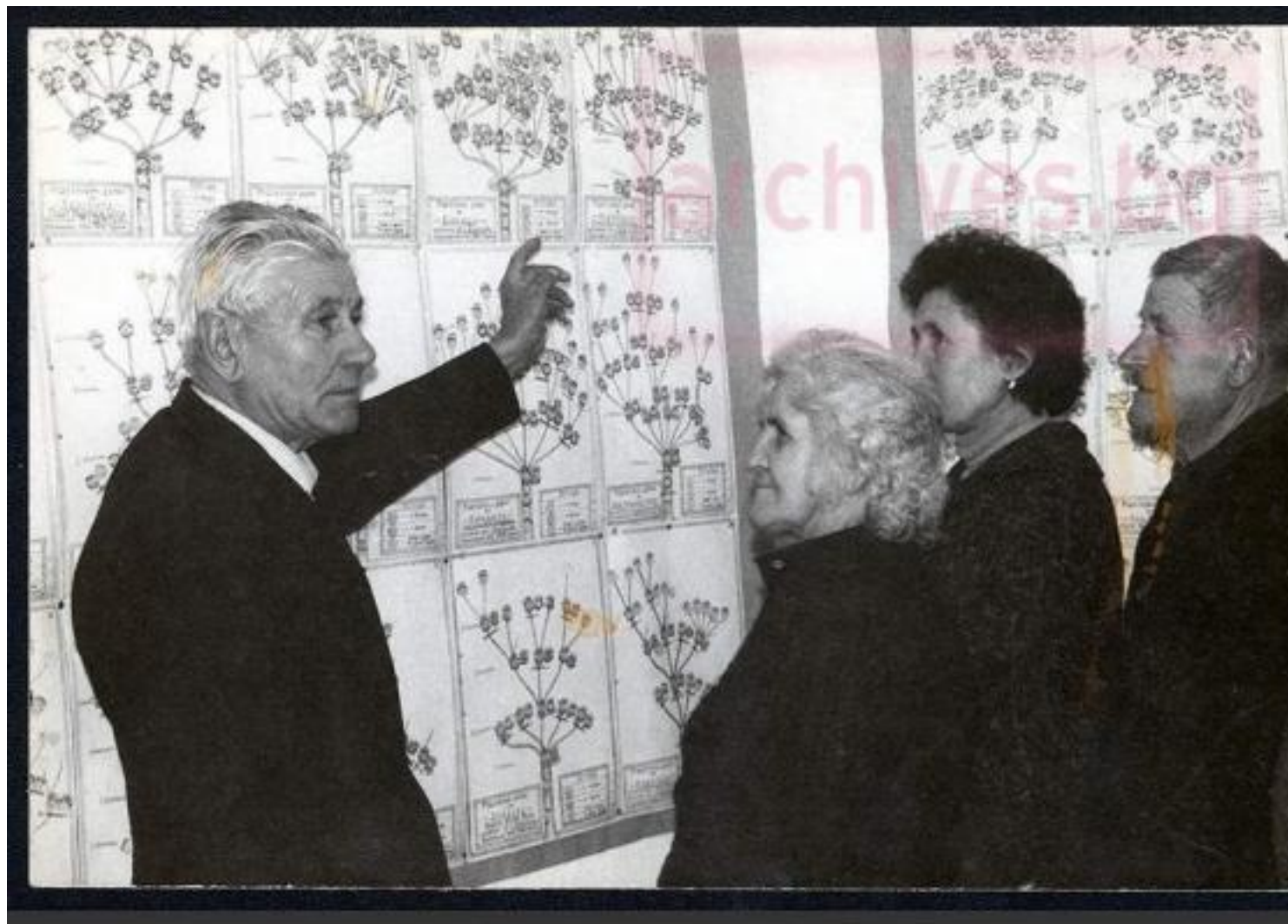
история, а с изследванията на отделни владетели от Първото и Второто българско царство поставят основите на средновековната просопография (животописи на благородници, включващи и родствени връзки).

В последното десетилетие на XIX в. започва публикуването на животоописания на български царе, възрожденски политически и духовни водачи, кратки истории на малки селища – друга форма за съхраняване на родовата памет. С годините всеки от жанровете расте по количество, нараства и любознанието към род и роден край. Обогатява се архивното богатство – по вид, произход и време. Започва издаването на документални и документално-художествени произведения с генеалогични данни, някои от които са с висока стойност. Условно може да се каже, че след 60-те години на XX в. генеалогичното хоби става масово. Любители от цялата страна начеват да правят родословия, за да ги предават на потомците. В националния и регионалния печат се публикуват разкази с генеалогичен характер. Много от родовете съзнателно предоставят в архивни средища, музеи, читалища постигнатото във вид на таблици, родословни дървета, описания. За съжаление голяма част от тях са правени интуитивно, без познания за изискванията на науката за рода. Те ще останат като документи за осъзната необходимост от съхраняване и поддържане на родовата памет, но не с евристична стойност за по-обобщаващи исторически, демографски и друг вид хуманитарни изследвания.

И друг белег ще запази нашата родословна практика от 60-те години на миналия век. До Втората световна война обект на внимание са възрожденските водачи в духовните и революционните движения за освобождението на България от турско владичество, родове от интелигенцията, занаятчийството, буржоазните прослойки, а за средните векове – ханове, царе, духовници, феодали. По времето на комунистическа България обаче родословци стават най-вече представителите на така наречените "активни борци против фашизма и капитализма". Те са били привилегированата социална група, но от нея са излезли и първите радетели за разгръщане на национално движение за възстановяване на родовата памет. Те са направили и първите опити за методическа литература. Господстващата комунистическа идеология, ограничените възможности за научни контакти с генеалогичните постижения, теория и практика от западния свят дават отражение върху по-интуитивния характер на методиките. По-важното е обаче, че благодарение на активисти от ОФ и БКП интересът към родословните анализи се разраства. През 1984 и 1989 г. (преди 10 ноември) са публикувани първите теоретични статии по генеалогия, а в 1994 г. и обобщаващ труд по генеалогия.

В историята на българската генеалогия годината 1977 ще остане като начало на осъзнатото търсене на форма за организация на станалото вече масово генеалогично занимание. Тогава е създаден Самодеен национален център за родови изследвания.

Инициатори са ревностните родоизследователи от София - Иван Платиканов, Лазар Георгиев, Свилен Протич, Благой Шаламанов, Руси Стефанов и други. Следва роенето на такива центрове в страната.

Снимка от изложба с представяне на родословни дървета, организирана в дома на Рачо Иванов Рачев в с. Борислав, Плевенско.

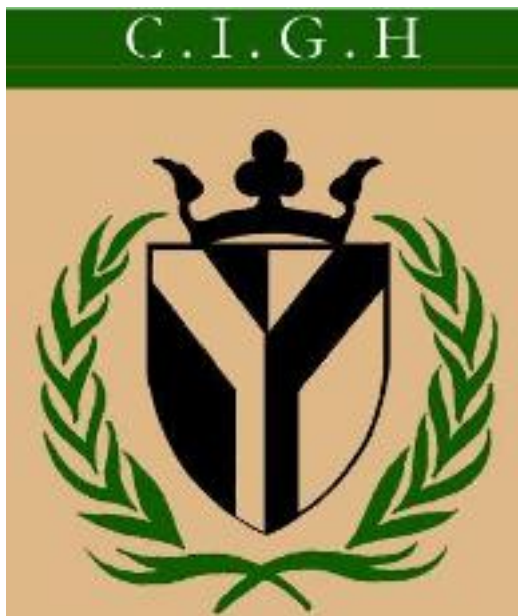
ЗАТВО

Нов етап в развитието на родната генеалогия, който я приближава до световните тенденции, започва на 8 февруари 1990 г., когато в салона на Националния Отечествения фронт, в присъствието на близо 130 родоизследователи, краеведи, научни работници и общественици от цялата страна, е създадено Българското генеаложко дружество "Родознание". Избрано е ръководство начело с акад. Веселин Хаджиниколов (председател), Лазар Георгиев (зам.-председател), Иванка Николова (секретар) и 25 членове на Управителния съвет от столицата и по-големите подразделения на дружеството в страната. Между тях известни личности като проф.

Васил Маринов, ст.н.с. Дойно Дойнов, писателят Димитър Мантов, общественикът Драган Върбанов, ст.н.с. Иван Божилов, свещеникът от с. Момчиловци Константин Канев, генеалозите Илия Джагаров, Иван Гергов и Иван Колев, професорът-краевед Марин Ковачев, акад. Христо Христов, хералдистът Христо Дерменджиев, председателят на Пловдивския клуб ст.н.с. Николай Чаракчиев, изследователите на род и роден край, които са сред основателите Свилен Протич и Благой Шаламанов, музейният работник Стоян Стоянов, д-р Станьо Сираков и др. В оперативното бюро освен председателя, зам.-председателя и секретаря са избрани Андрей Андреев, Борис Тумангелов, Маргарита Харбова и Петър Чолов. С Решение № 1 на Софийски градски съд от 5 октомври 1990 г. БГД "Родознание" е вписано в регистъра за юридическите лица с нестопанска цел.

Като признание за неговата плодотворна изследователска и организационна работа, с решение на Общото събрание на Международната конфедерация по генеалогия и хералдика /Confederation Internationale de Genealogie et Heraldique - CIGH / от 23 август 2006 г. БГД "Родознание" бе прието за неин действителен член.

~~Ученые считают, что в 1970-х годах в СССР не было ни одного географа, который бы не знал английского языка.~~

БЪЛГАРСКА ГЕНЕАЛОГИЧНА
ФЕДЕРАЦИЯ "РОДОЗНАНИЕ"